

WSPARCIE INWESTYCYJNE GOSPODARSTW ROLNYCH ORAZ PRZETWÓRSTWA I MARKETINGU PRODUKTÓW ROLNYCH

W dniach 26-29 czerwca 2006 r. w Braunschweig odbyły się Międzynarodowe Warsztaty Naukowe – „European Workshop of Evaluation of: Farm Investment Support and Investment Support for Improvement of Processing and Marketing of Agricultural Products”, zorganizowane przez Federal Agricultural Research Centre (FAL) w Niemczech. Przygotowano 22 referaty, które zostały opublikowane w wydaniu książkowym. Uczestnicy reprezentowali: Uniwersytet w Gembloux (Belgia), Uniwersytet w Bolonii (Włochy), Austriackie, Francuskie i Szwajcarskie Ministerstwo Rolnictwa, Tragsatec (Hiszpania), Rabobank (Holandia), Uniwersytet w Kiel (Niemcy), LKN Analysis (Grecja), Federalny Instytut Ekonomiki Rolnictwa (Austria), ECORYS (Holandia), Agroges (Portugalia), ADAS (Anglia), ADE (Belgia), WGZ-Bank (Niemcy) oraz IERiGŻ-PIB (Polska). W konferencji udział wzięli zatem przedstawiciele świata nauki, polityki i biznesu.

Wsparcie rolnictwa przez szereg instrumentów WPR ma ogromne znaczenie w procesie konwergencji. Mimo to należy ocenić dokładnie jego efektywność, stosując przy tym odpowiednie metody. Kraje „UE-15” mają w tym obszarze większe doświadczenie i znacznie więcej informacji, ponieważ dłużej korzystają z tego wsparcia.

Celem konferencji i końcowej dyskusji było poszukiwanie właściwej metodologii do oceny efektywności wsparcia inwestycyjnego gospodarstw rolnych.

Warsztaty rozpoczęły się wystąpieniem Prezydenta FAL – H.J. Weigela. Potem uczestnicy, w zależności od tematu referatu, zostali przydzieleni do jednej z dwóch sekcji: Farm Investment Support lub Investment Support for Improvement of Processing and Marketing of Agricultural Products.

Pierwszy referat pt. „The Evaluation of Investment Support – the EU Perspective” ogłosili **M. Scheele, Ch. Canenbley** z Komisji Europejskiej. W ocenie autorów nie wszystkie instrumenty wsparcia były dotąd efektywne i w związku z tym nie powinny być kontynuowane. Z kolei **A. Pufahl** (FAL) w swoim wystąpieniu przedstawiła szacunkową wartość dodaną programów wsparcia, poziom bezpośrednich korzyści oraz agregację efektów. Agregacja ta przebiegała pod kątem analizy: zatrudnienia (stopy bezrobocia), dochodów gospodarstw i ich pozycji rynkowej oraz ochrony środowiska. W dalszej części konferencji **A. Bergschmidt** i **W. Dirksmeyer** (FAL) dokonali szczegółowego przeglądu instrumentów wsparcia inwestycyjnego, który zawierał jednocześnie opis stanu ich realizacji i efektywności. Bardziej szczegółową analizę efektywności i ocenę przedstawiła **M. Beck** (Uniwersytet Gembloux). Autorka przeanalizowała 17 wskaźników (np.: dochód rolniczy brutto, nakłady na 1 ha, nakłady na 1 roboczogodzinę, koszty całkowite i zmienne przypadające na jednostkę produkcji, liczbę etatów w gospodarstwie przypadającą na działalność pozarolniczą), które według niej mogą stanowić podstawę do dalszej ewaluacji. **M. Beck** zaprezentowała również studium przypadku w odniesieniu do Walonii w Belgii. Natomiast ocenę wsparcia w Hiszpanii przybliżył uczestnikom **L. A. Collado** (Tragsatec). Była ona w wielu punktach zbliżona do polskich doświadczeń w tym zakresie. Średnioterminową

ocenę wsparcia w przypadku Włoch zaprezentowały **B. Costantini** i **M. C. Sybilla**. Autorki przedstawiły analizę SWOT dla systemu zarządzania polityką rolną Włoch. Za istotną słabość tego systemu uznały niski poziom integracji poszczególnych instrumentów na etapie ich wykorzystywania, a w efekcie brak synergii. To, według autorek, utrudnia zrównoważony rozwój obszarów wiejskich we Włoszech. Podobnie jak w przypadku Polski, słabą stroną jest także niewłaściwa koordynacja realizacji programów na szczeblu krajowym i regionalnym. Sytuację polską i wstępne wnioski nt. stanu wdrażania poszczególnych programów wsparcia inwestycyjnego przybliżył **P. Chmieliński** (IERiGŻ-PIB), który dokonał analizy w ujęciu regionalnym. Doświadczenia greckie zaprezentował **D. Lianos** (LKN Analysis). Zaakcentował on nadal utrzymujące się problemy greckiego rolnictwa, do których zaliczył niewielką powierzchnię gospodarstw, niewłaściwą strukturę i niską skalę produkcji, zatem znaczna część dotacji musi być nadal przeznaczana na niwelowanie tych zaległości. W dalszej części konferencji **S. Pfefferli** (Szwajcarskie Ministerstwo Rolnictwa) zaprezentował metodę ERKOS (metodę oceny dotacji rządowych), wykorzystując przy tym dane szwajcarskiego FADN. Z analizy przeprowadzonej tą metodą wynikało, że najbardziej efektywne są inwestycje związane z produkcją mleka. W związku z tym różnice w poziomie efektywności wykorzystania wsparcia zależą w dużej mierze od typu produkcji i jej skali. Referat autorstwa **J. Nargiełło**, **J. Ziółkowskiej** i **C. Klimkowskiego** (IERiGŻ-PIB) pod tytułem „The analysis of changes in farm investment support in Poland after joining the European Union”, dotyczył skali i efektów wsparcia krajowego oraz unijnego – zarówno przed, jak i po akcesji. Z analiz tych wynikało, że wsparcie krajowe było mniej efektywne od unijnych instrumentów poakcesyjnych. Rolnicy traktowali je bardziej jako pomoc doraźną i nie zawsze wykorzystywali w pełni efektywnie. Z kolei działania wspierane przez Program SAPARD nie były całkowicie dopasowane do polskich potrzeb i mentalności (np. wspieranie rozwoju hodowli owiec i produkcja wołowiny). Pomoc poakcesyjna została skorygowana o te defekty i jest znacznie lepiej dopasowana do specyfiki polskiego rolnictwa.

Równoległe w sali obok odbywały się wystąpienia i dyskusje uczestników sekcji drugiej.

Na zakończenie odbyła się **dyskusja** nt. oceny efektów wspierania rolnictwa oraz metodologii związanej z tą oceną. Wielu uczestników potwierdziło tezę, że część pomocy skierowanej na inwestycje jest swoistą doraźną pomocą socjalną. Nie przynosi ona zatem pożądanego efektów w postaci nowych inwestycji. Kolejnym wnioskiem jest potrzeba decentralizacji polityki rolnej ze względu na lepsze dopasowanie wsparcia do specyficznych potrzeb danego kraju. Wiele osób zaznaczało konieczność redukcji w przyszłości małych efektywnych form pomocy i skupienia się na doskonaleniu tylko kilku najbardziej efektywnych instrumentów. Natomiast co do metodologii, wszyscy zgodnie postulowali konieczność poprawy jakości ocen średnio i długoterminowych oraz potrzebę odchodzenia od ocen opartych jedynie na makroekonomicznych wskaźnikach i wykorzystywania ocen bardziej szczegółowych. Ewaluacje takie powinny być sporządzane zarówno między regionami, jak i poszczególnymi państwami.

Justyna Ziółkowska